

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 20

Засновано у 2015 році

Рівне – 2024

Інноватика у вихованні. Випуск 20. 2024.

УДК 37 : 005.591.61 -66
ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип.20. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.: О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 215 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкільця і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності та міжнародного співробітництва Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, в. о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Іжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики іноземних мов та методики викладання Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобілянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Інноватика у вихованні. Випуск 20. 2024.

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Pelekh Yurii, доктор габлітований, професор, професор педагогічного факультету Жешувського університету (Республіка Польща);

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габлітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габлітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Sirojć Zdzisław (Сіроїц Здзіслав), доктор габлітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International:
<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.
Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 11 від 31 жовтня 2024 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024

ЗМІСТ

Павелків К., Петренко О. Формування іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти у структурі професійної підготовки в умовах університету: реалії сьогодення.....	5
Безкоровайна О. Полікультурне виховання дітей різних вікових груп: теоретичні засади.....	17
Романишина Н. Інтерпретаційна модель детективу (за програмою з літератури Нової української школи).....	25
Баліка Л., Філоненко Р. Педагогічна бібліотерапія у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів.....	36
Ваколюк А., Бричок С. Інтеграція ігрових та анімаційних технологій у систему дистанційного навчання молодших школярів.....	45
Джеджер К. Підготовка майбутніх вихователів до професійного педагогічного спілкування: особливості реалізації у вищій школі.....	56
Мишкарьова С. Текстові задачі як засіб формування у здобувачів початкової освіти знань про безпечну поведінку на уроках математики.....	67
Нелін Є. Педагогічний потенціал селф-психології.....	79
Нечипорук Л. Особливості соціалізації підлітків в умовах воєнного стану в Україні.....	89
Павелків О., Бондарев О. Математична компетентність майбутнього вчителя математики: теоретичний аналіз.....	96
Ostapchuk M., Romaniuk S. Monitoring musical development of children of the third year of life, taking into account holistic thinking.....	106
Сембрат С., Троценко В., Хадико О. Організація освітньої технології формування у підлітків позитивної мотивації до занять фізичною культурою.....	120
Снітовська О. Університетська освіта в історіографії української педагогічної компаративістики: країнознавчий вектор.....	129
Стельмашук Ж., Сілкова Е. Критерії та рівні сформованості емоційно-етичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи....	140
Ціпан Т. Педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Превентивна освіта і виховання в початковій школі» у професійному становленні майбутніх бакалаврів початкової освіти.....	147
Чепурка О. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії: європейський вимір.....	156
Юрчук О., Юрчук О. Соціальна реабілітація дітей старшого дошкільного віку із психофізичними порушеннями засобами фізичної культури.....	168
Янцур Л. Створення старшими дошкільниками художнього образу в образотворчій діяльності.....	180
Доробки молодих науковців	
Анненкова Н. Вплив конкурсів на розвиток кар'єри скрипаля.....	190
Лелюх С. Духовна освіта в Чеській та Німецькій спільнотах Волині у XIX – на початку XX століття.....	198

Чепурка Олег

доктор філософії

Рівненського державного гуманітарного університету,

м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-3164-4832

e-mail: o.chepurka@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Анотація. Реформування вітчизняної системи вищої освіти в Україні передбачає застосування досвіду європейських країн у ефективному вирішенні проблем побудови якісної професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Розкрито зміст нормативно-правових документів Європейської Конфедерації та Української Асоціації фізіотерапевтів з визначення змісту здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії: мовні, комунікативні, пізнавальні, емоційні, інтерперсональні, соціальні, професійні, темпоральні. Формування їхньої здоров'язбережувальної компетентностей передбачає засвоєння: системних фахових знань; правил здійснення професійної діяльності у відповідності до етичних норм; умінь і навичок міжособистісної взаємодії та ефективної співпраці в команді; мотивів досягнення спільної мети у професійній діяльності; навичок спілкування державною й іноземними мовами як усно, так і письмово; умінь і навичок пошуку, аналізу, опрацювання та систематизації необхідної інформації; використання інформаційних і комунікаційних технологій у власній професійній підготовці; досвіду здійснення соціально відповідальної професійної діяльності; своїх прав і дотримання обов'язків члена суспільства відповідно до цінностей громадянського суспільства.

Ключові слова: формування, здоров'язбережувальна компетентність, майбутній бакалавр фізичної терапії, заклад вищої освіти, Європейська Конфедерація фізичної терапії, Українська Асоціація фізичної терапії.

Постановка проблеми. В умовах реформування вітчизняної системи вищої освіти в Україні особливої актуальності набуває застосування досвіду європейських країн у ефективному вирішенні проблеми побудови якісної професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Враховуючи той факт, що саме розбудова вищої освіти забезпечує сталий розвиток нашої держави і є ключовим чинником суспільного розвитку, у змісті якого збереження здоров'я населення посідає провідне місце. Тому нині набуває

особливої гостроти розв'язання проблем професійної підготовки фахівців, здатних до роботи з різними категоріями пацієнтів щодо профілактики, реабілітації, терапії збереження й укріплення фізичного, соціального, психічного здоров'я населення. І найперше в такому контексті актуалізуються процеси підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, саме тих компетентних фахівців, які мають якісно вирішувати питання збереження здоров'я населення нашої держави, зважаючи на сучасні соціальні виклики і загрози. Адже нині особливої актуальності набувають проблеми широкого застосування інноваційних форм і методів професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії. З огляду на те, що сучасна вища освіта в Україні вибудовується на компетентнісній парадигмі, що є характерною для освітніх систем Європейського Союзу, тому формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії є одним з актуальних напрямів сучасної професійної підготовки.

У змісті статті розуміння сутності компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії трактується нами як таке що об'єднує певну сукупність інших важливих компетентностей. А тому професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у закладах вищої освіти та формування й розвиток їхньої здоров'язбережувальної компетентності передбачає певний логічно вибудований теоретичний конструкт. У змісті якого здоров'язбережувальна компетентність майбутніх бакалаврів фізичної терапії є важливою складовою їхньої загальної професійної компетентності, однак має певну специфіку порівняно з притаманною представникам інших медично орієнтованих професій. Підтвердженням правильності цього висновку є те, що майбутні бакалаври фізичної терапії, крім сформованої у себе здоров'язбережувальної компетентності, мають обов'язково розвивати цю компетентність у своїх пацієнтів (Павелків, Чепурка, 2021).

Мета статті – на основі аналізу сучасних як вітчизняних, так і зарубіжних нормативно-правових документів, психологічних та педагогічних наукових праць та результатів досліджень визначити характерні ознаки європейського виміру теоретичних основ і практики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема формування компетентностей майбутніх фахівців різних галузей знань у процесі професійної підготовки представлено у наукових працях і проведених дослідженнях С. Бондар, С. Вітвицької, І. Драча, О. Дубасенюк, М. Кадемій, В. Тернопільської, С. Шарова та ін.

Зокрема, О. Овчарук та колектив дослідників під її керівництвом уперше визначили стратегію реалізації європейських освітніх документів в Україні в рамках реалізації компетентнісного підходу у закладах вищої освіти (Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи, 2004).

Питання формування здоров'язбережувальної компетентності зростаючої особистості у вітчизняній психологічній і педагогічній літературі представлено фрагментарно і стосуються переважно дітей і підлітків шкільного віку чи інших суб'єктів освітнього процесу на рівні ЗЗСО. У наукових працях О. Аксьонової досліджено здоров'яформувальну та здоров'язбережувальну компетентність учнів у школі сприяння здоров'ю; М. Балух досліджено формування здоров'язбережувальних компетентностей майбутніх педагогів; Д. Вороніна досліджувала специфіку формування здоров'язбережувальної компетентності студентів; О. Мондич розкрила особливості формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Окреме місце належить науковим працям і дослідженням Л. Романишиної, Б. Крищука, О. Поліщук присвяченим формуванню здоров'язбережувальної компетентності у структурі загальної професійної компетентності вчителя; М. Гриньової, Н. Кононець, М. Дяченко-Богун, Л. Рибалко, які зосередили свої дослідження на середовищному контексті формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців; О. Согокон, О. Донець схарактеризували критеріальні характеристики здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі аналізу як загальноєвропейських, і вітчизняних нормативно-правових актів, проведених фундаментальних досліджень у цій галузі та психолого-педагогічної літератури, ми дійшли обґрунтованого висновку, що сформована здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фізіотерапевта, на відміну від такої ж компетентності фахівців інших напрямів професійної підготовки, має певну суттєву специфіку. Сутність її простежується насамперед у визначенні й побудові змісту професійної діяльності саме таких фахівців, що є екстраполяцією провідних напрямів діяльності Української Асоціації фізичної терапії (Українська Асоціація фізичних терапевтів).

Відповідності до основоположних документів Асоціації, що ґрунтуються на стандартах та принципах Європейської Конфедерації фізичної терапії, можемо констатувати, що «...фізичний терапевт/фізіотерапевт є незалежний фахівець галузі охорони здоров'я, який несе відповідальність за розвиток, підтримку чи відновлення рухових функцій та рухливості пацієнта протягом усього життя, здійснюючи власну практичну діяльність завдяки сформованій здоров'язбережувальній компетентності. Відповідно фізичний терапевт полегшує біль та лікує чи запобігає появі фізичних станів, що є наслідком у першу чергу травм та різноманітних захворювань. Фізичний терапевт дає змогу пацієнту та особам, які за ним доглядають, корегувати його власний стан поза межами клініки. Фізичний терапевт здійснює свою діяльність у межах власної практичної діяльності і Етичного кодексу та сформованої здоров'язбережувальної компетентності» (Чепурка, 2020).

Отже, фізіотерапевт як фахівець має не лише досягти високого рівня сформованої власної здоров'язбережувальної компетентності, але й дбати про формування цієї компетентності у своїх пацієнтів.

На підставі аналізу нормативно-правових документів Європейської Конфедерації та Української Асоціації фізичної терапії нами визначено й схарактеризовано сутність компетентнісних основ, що становлять зміст професійної підготовки фахівців-фізіотерапевтів. Зокрема, професійну компетентність фізіотерапевта унормовано на європейському рівні у логічному співвідношенні кількох основних професійних компетенцій, серед яких провідними є:

набуті комплексні, системні знання та уміння і практичні навички, що є основоположними у майбутній професійній діяльності, вибудовані на розумінні концепції знань (understanding of knowledge); у здійсненні основних професійних функцій фізіотерапевта в лікувальних або ж реабілітаційних закладах різного рівня, типу та форм власності;

набуті клінічні стійкі уміння і навички (clinical skills), що передбачають обізнаність у здійсненні основних професійних дій і діяльності, загалом безпосередньо спрямовуються на фізіотерапевтичну допомогу пацієнту;

сформовані міжособистісні уміння і навички (interpersonal skills) ефективного професійного та особистісного спілкування, взаємодії і співпраці;

вироблені практики ефективного і швидкого вирішення суперечностей та конфліктних ситуацій у власній професійній діяльності;

набуті уміння й навички дотримання професійної етики у власній поведінці й професійній діяльності з охорони чи покращення здоров'я пацієнта, на основі побудови з ним та колегами психологічно комфортної співпраці;

сформовані уміння і навички комплексного вирішення різноманітних професійних проблем (problem solving), завдяки оперативному й відповідальному реагуванню та групового (у складі міждисциплінарних команд) чи індивідуального прийняття важливих рішень у кожній конкретній професійній ситуації;

набуті уміння і навички здійснення якісної клінічної оцінки (clinical judgment) різноманітних професійних ситуацій, завдяки застосуванню як традиційних, так й інноваційних фізіотерапевтичних методів, методик та технік задля вирішення чи мінімізації ризиків і небезпек у проведенні діагностики чи фізіотерапевтичній діяльності;

набуті технічні уміння і навички (technical skills) належного володіння сучасним фізіотерапевтичним обладнанням, інформаційно-технологічним і науково-дослідницьким ресурсом, у тому числі з суміжних галузей знань та практичної професійної діяльності (Українська Асоціація фізичних терапевтів).

У контексті зазначеного вище аналіз європейських і вітчизняних освітніх документів у галузі фізіотерапії дали змогу визначити й схарактеризувати

загальну структуру професійних компетентностей майбутніх бакалаврів фізичної терапії та місце їхньої здоров'язбережувальної компетентності у цій структурі. Здоров'язбережувальна компетентність у загальній структурі професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії є такою ж необхідною і важливою на етапі професійної підготовки у закладі вищої освіти, як і інші компетентності, зокрема: загально-професійні компетенції, оцінювально-діагностичні компетенції, компетенції втручання, міжпрофесійні компетенції, освітньо-наукові компетенції. Доречно актуалізувати увагу на тому, що у нормативно-правових програмних документах Європейської Конфедерації та Української Асоціації фізіотерапевтів чітко задекларовано вимоги щодо формування провідних компетентностей майбутніх фахівців-фізіотерапевтів (у межах нашого дослідження наголошуємо – саме у майбутніх бакалаврах фізичної терапії) з підтримки здорового способу життя та запобігання захворювань різних верств населення, що власне, й складають теоретико-прикладну основу їхньої здоров'язбережувальної компетентності. Серед таких теоретико-прикладних підходів наголосимо саме на застосуванні:

1) біопсихосоціального підходу до визначення провідних детермінант здоров'я людини різного віку (найперше вплив на стан здоров'я сукупності негативних чинників, таких як біологічні, біохімічні, екологічні, генетичні, індивідуально-психологічні особливості організму людини), соціальні (соціально-економічні ситуація в суспільстві, соціокультурна й суто ментальна специфіка громади, стан родини тощо);

2) індивідуальних й колективних мотиваційних бесід (як способу консультування з метою зміни в поведінці, ставленнях, ціннісній сфері пацієнтів) та імплементації самоуправлінських стратегій (певний набір умінь, навичок і досвіду) дотримання здорового способу життя пацієнтів;

3) запобігання клінічних проявів захворювань пацієнтів завдяки застосуванню біопсихосоціального підходу та дотримання здорового способу життя передусім фізіотерапевта та його пацієнтів (Суворова 2018).

Зважаючи на проаналізовані нами професійні компетентності та результати аналізу як європейських, так і вітчизняних нормативно-правових документів, спрямованих на їх обов'язкове дотримання в закладі вищої освіти, нами схарактеризовано основні дескриптори, що передбачають необхідність формування належного рівня професійної компетентності фахівців-фізіотерапевтів саме на бакалаврському рівні професійної підготовки. Адже рівень 6 (підготовка бакалаврів) передбачає: сформованість комплексу знань про сферу власної професійної діяльності (включно зі сформованим критичним мисленням і ставленням до теорій та принципів діяльності); розвинені інноваційні уміння і навички організації процесу підготовки до майбутньої професійної діяльності, зокрема набуття професійної майстерності, в тому числі й у непередбачуваних чи складних ситуаціях власної діяльності; здатність брати на себе відповідальність за вирішення важливих завдань підвищення якості професійної діяльності, розробляти та

реалізовувати різноманітні проекти у власній професійній сфері, навчатися упродовж життя, професійно удосконалюватися і самовдосконалюватися (Policy Statement on Physiotherapy Education of the Europe Region World Physiotherapy – 2014)

У цьому контексті нами визначено сутнісні складові (основні компетенції), що формують зміст здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у нормативному, освітньому та дефінітивному відношеннях. До переліку таких компетенцій нами насамперед віднесено:

мовні – як здатності до: розуміння мови й ви будови мовних конструкцій за допомогою обмеженої кількості професійних термінів і понять; засвоєння змісту і спрямування власної професійної підготовки та формування готовності до майбутньої професійної діяльності; аргументованого пояснення власної точки зору у взаємодії з клієнтом з вирішення його запитів і побажань;

комунікативні – як здатності використовувати всі наявні мовні засоби в кожній конкретній ситуації, що забезпечує належний професійний рівень комунікативної взаємодії фізіотерапевта (майбутнього бакалавра фізичної терапії) і пацієнта, як результат застосування у професійній діяльності сформованої мовленнєвої і комунікативної компетенцій;

пізнавальні – як здатності щодо: розуміння сутності власних проблем, що виникають у професійній підготовці майбутніх бакалаврів фізичної терапії; усвідомлення й прийняття відповідних рішень з їх ефективного вирішення;

емоційні – як здатності забезпечувати умови якісної професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії та у процесі майбутньої професійної діяльності у швидкоплинному соціокультурному, професійному й позапрофесійному середовищах. Ці компетенції сприяють ефективному розпізнаванню власних емоційних станів, а у майбутній професійній діяльності різних станів пацієнтів, корегуючи їхні негативні емоційні прояви;

інтерперсональні – як здатності ефективно створювати й підтримувати належний рівень відносин (комунікаційних, культурних, професійних тощо) у різноманітних сферах життєдіяльності, насамперед з медичним персоналом, лікарями, пацієнтами, їхніми родичами та близькими тощо;

соціальні – як здатності забезпечувати адаптаційні процеси та процеси соціальної мобільності в освітньому середовищі закладу вищої освіти та у майбутній професійній діяльності завдяки сформованим соціально-статусним позиціям;

професійні – як здатності виконувати функцію побудови й виконання професійних ролей, і водночас, узагальнюючу функцію поєднання всіх професійних компетенцій фізіотерапевта (майбутнього бакалавра фізичної терапії) у процесі професійної підготовки, а пізніше у майбутній професійній діяльності;

темпоральні – як здатності майбутніх бакалаврів фізичної терапії співвідносити минуле і на цій основі вибудовувати майбутнє в різних сферах своєї життєдіяльності на основі відповідних темпоральних алгоритмів

поведінки, насамперед у процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти. Крім цього, темпоральні компетенції сприяють ефективному осмисленню майбутніми бакалаврами фізичної терапії набутих системних фахових знань, вироблених умінь і практичних навичок їх застосування та набутого певного професійного досвіду їх перенесення в площину власного професійного зростання (Tucholska, 2005).

З огляду на зазначене, сутність здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії розглядається нами складною динамічною й багатофункціональною системою сформованих системних фахових знань, умінь і навичок майбутньої професійної діяльності. А також комплексом здатностей та накопиченим досвідом в галузі фізичної терапії, що забезпечується ефективним функціонуванням індивідуальних особистісних рис і усвідомлених цінностей й ціннісних орієнтацій власне їхньої професійної діяльності. Все це у сукупності сприяє організації і здійсненню ефективної професійної підготовки в закладі вищої освіти, а у майбутньому якісному виконанню фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків. Отже, детермінує процеси його професійного зростання та самореалізації як професіонала.

За такого підходу, зважаючи на біполярність сутності поняття «здоров'язбережувальна компетентність», акцентуємо увагу на тому, що обидва її компонента мають принципове значення для його розуміння: компетентність як базове поняття теорії і методики професійної освіти, з одного боку, та «здоров'язбереження», що екстраполюється у зміст здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії, з іншого. Водночас, бакалавр фізичної терапії, як свідчать нормативно-правові документи Національного агентства з якості освіти, – це фахівець першого рівня професійної підготовки з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація. Тоді метою професійної підготовки бакалаврів фізіотерапіїє насамперед формування їхньої здатності самостійно вирішувати завдання професійної діяльності та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів та систем (опорно рухового апарату, нервової, серцево-судинної, дихальної систем) пацієнтів із застосуванням теорій та методів сучасних наук про людину.

Метою формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у них мають бути ґрунтовно сформовані й усвідомлені загальні компетентності, такі як: системні фахові знання з власне професійної діяльності; здатності здійснювати власну професійну діяльність, основою яких є етичні норми (міркування, потреби, мотиви); уміння і навички та досвід міжособистісної і міжкультурної взаємодії; здатність ефективно працювати в команді; здатності мотивувати інших до досягнення спільної мети професійної діяльності; здатності спілкуватися державною мовою й іноземними мовами як усно, так і письмово; здатності до пошуку, аналізу, опрацювання та систематизації необхідної інформації з різних джерел з метою

використання інформаційних і комунікаційних технологій у власній професійній підготовці, а в майбутньому – у професійній діяльності; здатності самостійно вибудувувати соціально відповідальну та свідому власну професійну діяльність; здатності щодо реалізації своїх прав і дотримання обов'язків члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку на основі дотримання верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні тощо (Чепурка, 2020).

Як засвідчив аналіз загальних компетентностей майбутнього бакалавра фізичної терапії, викладених у відповідній освітній програмі Рівненського державного гуманітарного університету, для формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності найважливішими є такі загальні компетентності, а саме: здатності використовувати різні види та форми рухової активності для власного активного відпочинку та дотримання здорового способу життя; системні фахові знання, що забезпечують розуміння майбутньої професійної діяльності; здатності професійно діяти на основі етичних норм і правил; здатності до міжособистісної і міжкультурної взаємодії у складі творчих груп та команд; здатності застосовувати засвоєні системні фахові знання, вироблені уміння і навички та накопичений досвід у різноманітних ситуаціях майбутньої професійної діяльності; здатності діяти соціально й відповідально та свідомо (Рівненський державний гуманітарний університет).

У той же час, аналіз теорії і практики професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії у закладі вищої освіти передбачає виокремлення й відповідно засвоєння ними спеціальних компетентностей, що розглядаються нами не лише складовими провідної здоров'язбережувальної компетентності, але й такими, що забезпечують якісну їхню професійну діяльність у майбутньому, а саме:

здатність усвідомити, засвоїти та пояснити як для себе, так і для пацієнта потребу у здійсненні заходів фізичної терапії, ерготерапії, принципів їх застосування у процесах охорони і покращення здоров'я пацієнтів;

здатність якісно аналізувати процеси індивідуального розвитку організму пацієнта та удосконалення його рухових функцій у підтриманні і покращенні власного здоров'я;

здатність чітко виявляти й зрозуміти патологічні процеси та можливі порушення у загальному стані пацієнта й відповідно застосовувати для їх корекції найбільш ефективні прийоми і засоби фізичної терапії та ерготерапії;

здатність чітко усвідомлювати та враховувати медичні, психолого-педагогічні чи соціальні чинники негативного впливу на здоров'я пацієнта аспекти й відповідно вносити ефективні зміни у практику фізичної терапії чи ерготерапії;

здатність організувати і здійснювати безпечну для пацієнта практичну діяльність з фізичної терапії чи ерготерапії у різноманітних складних ситуаціях

в галузі травматології, ортопедії, неврології, нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших галузях медицини;

здатність якісно організувати і здійснювати обстеження пацієнта та його стану здоров'я методиками і засобами фізичної терапії чи ерготерапії, а саме: спостереження, опитування, вимірювання різних станів пацієнта та чітко і якісно документувати їх результати;

здатність допомогти пацієнту зрозуміти власний стан здоров'я, вміти обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання заходів фізичної терапії та ерготерапії з метою покращення його здоров'я;

здатність якісно й ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та ерготерапії, спрямованої на збереження і покращення здоров'я пацієнта;

здатність забезпечити якість заходів фізичної терапії або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта;

здатність проводити оперативний, поточний та поетапний контроль стану здоров'я пацієнта відповідними засобами й методикам фізичної терапії й ерготерапії та обов'язково чітко документувати отримані результати;

здатність ефективно адаптувати свою професійну діяльність до швидкоплинних соціально-економічних, суто медичних та суспільних умов;

здатність ефективно і якісно надавати долікарську допомогу пацієнту під час виникнення складних ситуацій чи непередбачуваних подій в оточуючому соціумі;

здатність якісно навчати пацієнта умінь і навичок самообслуговуванню чи власне особистісного догляду, профілактики різноманітних захворювань, безпечної поведінки і діяльності, яка усуває можливість отримання травм, ускладнень чи суттєвої зміни його стану здоров'я;

здатність виявляти чи знаходити ефективні напрями якісного покращення здоров'я пацієнтів завдяки підвищенню якості послуг фізичної терапії та ерготерапії (Чепурка, 2022).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, професійна підготовка бакалавра фізіотерапії, на нашу думку, має виражений компетентнісний зміст, складовою якого є здоров'язбережувальна компетентність майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні й упровадженні у зміст вищої освіти інноваційних моделей і технологій збереження, зміцнення й покращення здоров'я майбутніх бакалаврів фізичної терапії, підвищення рівня формування їхніх потреб і мотивації щодо дотримання власного здорового способу життя, а також обґрунтування і розвиток структури і змісту здоров'язбережувальної компетентності пацієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Павелків, К., Чепурка, О. (2021). Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця-фізіотерапевта: нормативно-дефінітивний аналіз. *Молодь і ринок*, № 4, с. 39–46.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. (2004). Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина [та ін.]; за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 112 с.

Українська Асоціація фізичних терапевтів. URL: <https://physrehab.org.ua/uk/resource/education/education-policy/minimum-competencies/> (дата звернення 14.08.2024).

Чепурка, О. (2020). Створення інноваційного суб'єкт-суб'єктного середовища для підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії в закладах вищої освіти. *Нова педагогічна думка*, № 4, сс.136–140.

Суворова, Я. (2018). Структура та зміст професійної компетентності майбутнього фахівця з фізичної терапії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*, №62, сс. 194–198.

Policy Statement on Physiotherapy Education of the Europe Region World Physiotherapy – 2014. URL: https://www.erwcpt.eu/education/education_policy (дата звернення 17.08.2024).

Tucholska, K. (2005). Zagadnienie kompetencji w psychologii. *Roczniki psychologiczne*, Т.VIII. Nr 26, ss. 11–36.

Чепурка, О. (2020). Сутність поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» в контексті сучасної освітньої парадигми. *Інноватика у вихованні*. Вип. 12, сс. 285–293.

Рівненський державний гуманітарний університет. URL: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/osv_prog_bak_227_fiz_terapi_ergoter_2021.pdf (дата звернення 12.08.2024)].

Чепурка, О. (2022). Стан сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін. *Rehabilitation and Recreation*, № 13, сс. 73–80.

REFERENCES

Pavelkiv, K., Chepurka, O. (2021). Zdoroviazberezhuvalna kompetentnist maibutnoho fakhivtsia-fizioterapevta: normatyvno-definytynnyi analiz [Health-preserving Competence of the Perspective Physiotherapist: Normative and Definitive Analysis]. *Molod i rynek*, No 4, ss. 39–46. [in Ukrainian]

Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy [Competency Approach in Modern Education: World Experience and Ukrainian Perspectives]. (2004). N.M. Bibik, L.S.Vashchenko, O.I.Lokshyna [ta in.]; za zah. red. O. V. Ovcharuk. Kyiv: «K.I.S.», 112 s. [in Ukrainian]

Ukrainska Asotsiatsiia fizychnykh terapevtiv [Ukrainian Association of Physical Therapists]. URL: <https://physrehab.org.ua/uk/resource/education/education-policy/minimum-competencies/> (data zvernennia 14.08.2024). [in Ukrainian]

Chepurka, O. (2020). Stvorennia innovatsiinoho subiekt-subiektnoho sere dovyscha dlia pidhotovky maibutnykh bakalavriv fizychnoi terapii v zakladakh vyshchoi osvity [Creation of an Innovative Subject-subject Environment for the

Training of Future Bachelors of Physical Therapy at Universities]. *Nova pedahohichna dumka*, No 4, ss.136–140. [in Ukrainian]

Suvorova, Ya. (2018). Struktura ta zmist profesiinoi kompetentnosti maibutnoho fakhivtsia z fizychnoi terapii [The Structure and Content of the Professional Competence of the Perspective Specialist in Physical Therapy]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5 : Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, No 62, ss. 194 – 198. [in Ukrainian]

Policy Statement on Physiotherapy Education of the Europe Region World Physiotherapy – 2014. URL: https://www.erwcpt.eu/education/education_policy (data zvernennia 17.08.2024). [in English]

Tucholska, K. (2005). Zagadnienie kompetencji w psychologii [The Issue of Competence in Psychology]. *Roczniki psychologiczne*, T.VIII. No 2b, ss. 11–36. [in Polish]

Chepurka, O. (2020). Sutnist poniattia «profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii» v konteksti suchasnoi osvitnoi paradyhmy [The Essence of the Concept of «Professional Training of Perspective Specialists in Physical Rehabilitation» in the Context of the Modern Educational Paradigm]. *Innovatyka u vykhovanni*, Vyp. 12, ss. 285–293. [in Ukrainian]

Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet [Rivne State University for the Humanities). URL: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/osv_prog_bak_227_fiz_terapi_e_rgoter_2021.pdf (data zvernennia 12.08.2024). [in Ukrainian]

Chepurka, O. (2022). Stan sformovanosti zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh fizychnykh terapevtiv u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplyn [The State of Formation of Health-preserving Competence for Perspective Physical Therapists in the Process of Studying Professional Disciplines]. *Rehabilitation and Recreation*, No 13, ss. 73–80. [in Ukrainian]

FORMATION OF HEALTH-SAVING COMPETENCE OF FUTURE BACHELORS OF PHYSICAL THERAPY: EUROPEAN DIMENSION

Oleh Chepurka

Doctor of Philosophy (PhD),
Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3164-4832

e-mail: o.chepurka@gmail.com

Abstract. Reforming the national system of higher education in Ukraine implies the application of the experience of European countries in solving the issues of developing high-quality professional training for future bachelors of physical therapy. The article describes the regulatory documents of the European Confederation and the Ukrainian Association of Physical Therapy on the definition

of the leading competencies that constitute the content of their health-saving competence: linguistic, communicative, cognitive, emotional, interpersonal, social, professional, and temporal. The purpose of forming health-saving competencies for future bachelors of physical therapy is defined through the mastering of systematic professional knowledge; rules of conducting professional activities following ethical standards; skills and experience of interpersonal and intercultural interaction and effective teamwork; motives for achieving a joint goal in professional activities; skills of communication in state and foreign languages, both orally and in writing; skills of searching, analysing, processing and systematisation of necessary information from various sources use information and communication technologies in their own professional training and the future in their professional activities; experience in performing socially responsible professional activities; their rights and observance of duties of a member of society in accordance with the values of civil society, based on the rule of law, human and civil rights, and freedoms in Ukraine, etc. It has been proved that acquiring special competencies, which are part of the health-saving competence, ensures the quality of professional activity in the future.

Keywords: formation, health-saving competence, future bachelors of physical therapy, higher education institution, European Confederation of Physical Therapy, Ukrainian Association of Physical Therapy.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2024р.